

AFET YÖNETİMİNDE BARINMA SORUNLARININ DEĞİŞEN YÜZÜ OLARAK KİTLESEL GÖÇ HAREKETLERİ: SURİYELİ MÜLTECİLER ÖRNEĞİ

Feride EFE¹
Veysel EROL²

Öz

Afet denildiğinde genel olarak deprem, heyelan, sel vb. doğa olayları akla gelmektedir. Doğa olaylarından kaynaklanan afetler, çok sayıda insan ölümlerine, yaralanmalara ve mal kayıplarına neden olabilmektedir. Ancak afetler, bazı doğa olaylarından kaynaklandığı gibi insan kaynaklı etmenlere bağlı olarak da ortaya çıkmakta ve ülke sınırları içerisinde özellikle çevre, konut, tarım ve ulaşım gibi birçok alana zarar verebilmektedir. İnsan kaynaklı afetlerin en önemli örneklerinden biri ise yakın tarihte Türkiye'nin yakınında bulunan ve sınır komşuluğu yaptığı Suriye'de yaşanan iç savaş nedeniyle yaşamıştır. Yaşanan kitlesel göç hareketleri, insan kaynaklı afetlerinde olabileceğini göstermektedir. Bu çalışmada da temel olarak afet yönetiminin kavramsal çerçevesi üzerinde durulmakta ve insan kaynaklı afetlerin önemli bir somut örneği olarak karşımıza çıkan Suriyeli mültecilerin barınma sorunu ele alınarak çözüm önerileri getirilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Afet
Afet Yönetimi
Göç
Barınma Sorunu
Mülteci

Makale Hakkında

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi : 14.02.2024
Kabul Tarihi : 10.03.2024
E-Yayın Tarihi : 15.06.2024
DOI : 10.58702/teyd.1437143

¹ Doktora Öğrencisi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, e-posta: ferideefe100@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1544-1864.

² Dr., Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: veysel.erol43@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6949-768X.

MASS MIGRATION MOVEMENTS AS THE CHANGING FACE OF HOUSING PROBLEMS IN DISASTER MANAGEMENT: THE EXAMPLE OF SYRIAN REFUGEES

Abstract

When we say disaster, we generally mean earthquake, landslide, flood, etc. Natural events come to mind. Disasters caused by natural events can cause many human deaths, injuries and property losses. However, disasters occur due to some natural events as well as human-induced factors and can damage many areas within the borders of the country, especially the environment, housing, agriculture and transportation. One of the most important examples of human-induced disasters occurred in recent history due to the civil war in Syria, which is close to Turkey and borders it. Mass migration movements show that human-made disasters may also occur. This study mainly focuses on the conceptual framework of disaster management and proposes solutions by addressing the housing problem of Syrian refugees, which we encounter as an important concrete example of human-induced disasters.

Keywords

Disaster
Disaster Management
Migration
Shelter Problem
Refugee

Article Info

Research Article

Received : 14.02.2024
Accepted : 10.03.2024
Online Published : 15.06.2024
DOI : 10.58702/teyd.1437143

Kaynakça Gösterimi: Efe, F. ve Erol, V. (2024). Afet yönetiminde barınma sorunlarının değişen yüzü olarak kitlesel göç hareketleri: suriyeli mülteciler örneği. *Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi*, 5 (2), 387-407.

Citation Information: Efe, F. ve Erol, V. (2024). Mass migration movements as the changing face of housing problems in disaster management: the example of syrian refugees. *Journal of Society, Economics and Management*, 5 (2), 387-407.

GİRİŞ

Afet, genel olarak büyük zararlara yol açan doğa olaylarına denilmektedir. Afet yönetimi ise afet öncesi ve sonrasında zararların azaltılması, afet sonucu meydana gelen olaylara zamanında ve etkili çözüm geliştirme, müdahalede bulunma, afetten etkilenen insanların daha güvenli ve sağlıklı yaşam sürdürmeleri için toplumun tüm kesimleri ile birlikte yapılan müdahale etme süreci olarak tanımlanabilir.

Afetler, doğal ve yapay olmak üzere iki temel nedenden kaynaklanmaktadır. Doğal afetler, genel olarak deprem, heyelan sel gibi doğa kaynaklı afetlerden meydana gelmektedir. Yapay afetler ise temel olarak insanlardan kaynaklanmaktadır. İnsan kaynaklı afetler, insanların kendisinden kaynaklanan ve geniş bir kitleyi etkileyen afetlerdir. Bu afet grubuna örnek olarak, savaş, terör eylemleri, trafik kazaları verilebilir. Son yıllarda Türkiye’de yaşanan insan kaynaklı afetlerin en önemli örneklerinden birisi ise Suriyeli mülteciler kaynaklanan barınma sorunudur. Ortadoğu’da 2011 yılında başlayıp Suriye’ye sirayet etmesiyle yaşanan savaşla birlikte sınırında bulunan Ürdün, Irak ve Türkiye’nin de dahil olduğu ülkelere doğru göç akınları başlamış ve bu akınlar sonucunda Türkiye’ye yönelik büyük kitlesel göçler yaşanmıştır. Kitlesel göç hareketiyle birlikte barınma sorunu da ortaya çıkmaya başlamıştır.

15 Mart 2011’de başlayan Suriye’deki rejim karşıtı görüşler ülkede kısa zamanda iç savaşa dönüşerek bu ülkeden komşu ülkelere yönelik ve buna Türkiye’nin en başlarda dahil olduğu ciddi düzeyde insani kaçış olan göçmen krizi literatürdeki adı ile kitlesel göçlerle birlikte nüfusun hızla artmasıyla barınma gibi temel insani sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Türkiye, kitlesel boyuta ulaşan aniden çok sayıda insan hareketliliğine hazırlıklı olmadığı için AFAD, Kızılay, Mazlum-er, İnsani Yardımlaşma Hareketleri gibi ve daha birçok sivil toplum kuruluşlarının desteği ve iş birliği ile sınır bölgelerine ilk olarak çadırlar kurulmuştur. Bunun ardından Afet yönetiminde acil durumlarda ortaya çıkacak olan çadır kentler görünümünde yeni yapılanmalar ortaya çıkmıştır. Her geçen gün insanı kaçışların devam etmesiyle sınırlara yakın olan Kilis, Hatay, Adana, Şanlıurfa, Gaziantep gibi şehirlere geçici barınma merkezleri olarak konteyner kentler inşa edilerek Suriyeli mültecilerin barınma sorununa çözümler aranmaya çalışılmıştır. Barınma merkezlerinin kapasitesinin sınırlı olması, öncelikli kesimlerin alınması, barınma merkezlerinin kent merkezlerinden uzak alanlara inşa edilmesi, izole hayat sürmeleri gibi nedenlerle barınma merkezlerinde yaşamak istemeyen mülteciler Türkiye’nin dört bir yanına yerleşmeye ve yerleştikleri yerlerde çeşitli düzeylerde barınma sorunlarının başlamasına neden olmuşlardır (Efe, 2019, s. 168). Bu yayılmayla birlikte önemli bir barınma sorunu ortaya çıkmaya başlamış ve bu sorun insan kaynaklı afetlere neden olmuştur.

Bu çalışmanın amacı, afetlerin doğal kaynaklı olabildiği gibi özellikle mültecilerden kaynaklanan barınma sorunu gibi etmenlerinde etkisiyle insan kaynaklı olabileceğini göstermektir. Bu amaçla çalışmada öncelikle afet ve afet yönetiminin kavramsal çerçevesi ele alınmaktadır. Ardından göçün kavramsal çerçevesi üzerinde durulmaktadır. Daha sonra ise afet yönetiminde barınma sorununa değinilmektedir. Sonuç kısmında ise elde edilen bulgular çerçevesinde öneriler sunulmaktadır.

1. Afet ve Afet Yönetiminin Kavramsal Çerçevesi

1.1. Afet Kavramı ve Türleri

Afet (Disaster) kavramıyla ilgili literatürde birçok tanım bulunmaktadır. Afet, kısaca “İnsan ve doğal nedenlerden dolayı, bir toplumun normal işleyişini etkileyen, aynı zamanda toplumun yalnızca kendi kaynaklarını kullanarak önlemeyeceği, insan, materyal, çevresel birçok geniş kapsamlı felaket derecesindeki olaylar” olarak tanımlanmaktadır (Genç, 2021, s. 3).

Birleşmiş Milletler ise afet kavramını “insanlar için maddi, manevi, sosyal, fiziksel ve en önemlisi can kayıplarına neden olan, günlük hayatın aksamasına, durmasına neden olan ve yalnızca yerel imkanlarla mücadele edilmesi imkansız olan ve dışarıdan yardım gerektiren her türlü doğal, teknolojik ve insanlarla” ilişkili olarak tanımlamaktadır (Tosun, 2017, s. 4). En genel ifadeyle afet, insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara neden olan, normal yaşamı etkileyen ya da tamamen durdurarak kesintiye uğratan doğal, teknolojik ve insan yapısı kökenli olaylar olarak tanımlanabilir (Arca, 2012, s. 54).

Afet türleri sınıflandırmasında literatürde farklı sınıflandırmalar olmasına rağmen, doğal afetler ve yapay afetler (insan kaynaklı) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Doğal afet dünyanın çeşitli bölgelerinde ya da toplumlarda yaşayan tüm canlılara üzerinde maddi ve manevi kayıplara neden olarak, hayatın normal akışını bozan ya da tamamen sekteye uğratarak, dış yardımların desteğine ihtiyaç duyulan ekolojik olaylar doğal afet olarak tanımlanmaktadır. 1974 yılında Birleşmiş Milletler Afet Yardım Komisyonu Bürosu, Türkiye’deki doğal afetler için ‘Türkiye’de Acil Yardım Teşkilatları’ isimli rapor hazırlamıştır. Bu raporda Türkiye’deki doğal afetler birincil düzeyde depremler, heyelan, orman yangınları, toprak kayması, kaya düşmesi, su baskınları, çığ düşmeleri, hububat olarak sıralanmıştır (Şahin ve Üçgül, 2019, s. 46).

İnsan kaynaklı afetler ise, insan ve politik faktörlerin etkisiyle iç çatışmalar, savaş, terör eylemleri, kitlesel ölçekte büyük göçler, endüstriyel kazalar vb. olaylar ve bu olayların sonuçlarını kapsayan durumlardır (Tosun, 2017, s. 11).

1.2. Afet Yönetimi Kavramı ve Evreleri

Afet yönetimi kavramı ise literatürde afete müdahalede bulunma, afet dönemlerinde yardım, afet sonrası yapılaşma gibi kavramlarla daha çok kullanılmıştır. 1996 tarihli Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönetmeliğinin çıkarılmasının ardından, afet artık kriz yönetimi bünyesinde ele alınmış ve afet sonrası etkilerin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Afet yönetimi, kavram olarak afet ve risk yönetim aşamasından başlayarak afetin ortaya çıkış etkilerini minimum düzeye indirmek amacıyla önleyici çalışmalara başlanması, rollerin belirlenmesi, işbirliği ve koordine edilmesinin yanında tüm kurum ve kuruluşların kaynak yönetimini temel alan bir anlayış çerçevesinde birleşmesini ifade etmektedir. Afet yönetimi risk yönetimini kapsayan afet öncesi dönem ve kriz yönetimini kapsayan afet sonrası dönem olarak iki aşamada gerçekleşen bir döngüsel süreci kapsamaktadır. Risk yönetimi, afet meydana gelmeden risklerin azaltılması doğrultusunda yapılan çalışmalar iken kriz yönetimi ise, afet sonrasında ortaya çıkan sorunları etkili ve hızlı olarak çözmek ve müdahale etmeyi ve aynı zamanda toplum için daha güvenli bir çevre oluşturmayı amaçlamaktadır (Yılmaz, 2021, s. 15).

19. yüzyıl itibariyle insanların afetlere bakış açısı bir hastalık düzeyine gelmiştir. Çünkü afetler “öngörülemeyen, istenmeyen ve günlük yaşamın bir parçası olmaktan kaçınılmayan bir risk” durumuna dönüşmüştür. Afetlere olan bakış açısının değişmesinin temelinde ise toplumların gelişmesi yatmaktadır. Günümüzde tıpkı hastalıklar gibi afetlerin de önlenebileceği ya da en az hasar ile atlatılabileceği düşüncesi yer almaya başlanmıştır (Özden ve ark., 2012, s. 84).

Afet yönetimi, afet kavramını kapsayan bir kavram olarak toplumsal hayatı derinden etkileyen, ciddi maddi ve manevi hasarlara neden olan, çok sayıda insanın ölüm ya da yaralanmasıyla sonuçlanan ani gerçekleşen doğal ya da insan kaynaklı nedenlerle gerçekleşen durumlara karşı yönetme, teknoloji, bilimi uygulama mesleği ve disiplini olarak tanımlanmaktadır (Sylves, 1996, s. 42). Afet yönetimi, zımni protokoller, altyapı, keşif, veri, iletişim, çerçeve ve güvenlik gibi her biri anlamsal ve çok katmanlı olan yedi türe ayrılmaktadır. Afetler, protokoller açısından özel müdahaleler gerektirir, çünkü her bir afet türünün kendi oluşma zamanı ve ayrı bir hasar yeteneği vardır. Örneğin, heyelanlar genellikle yereldir, oysa deprem geniş coğrafi bölgeyi etkiler. Ayrıca bu afetlerin insan yaşamı ve altyapı üzerinde çeşitli etkileri de bulunmaktadır (Ray ve ark., 2017, s. 18819).

Afet yönetimi bir yandan güncel çalışmalar açısından çok yönlü ve döngüsel bir süreç iken diğer yandan konunun döngüsellliği, zaman bakımından afet öncesine, afetin hemen sonrasında ve ilerleyen zamanlarına işaret etmektedir (Alkın, 2021, s. 316). Afet yönetimi, artık afete müdahale ve afet sonrasında iyileştirme çalışmalarının yanı sıra afet olmadan önce potansiyel risk ve tehlikenin birlikte değerlendirilip ele alınması ve öncesinde zarar azaltılmasında hazırlıklı olunması gerektiğini belirtmektedir.

Bütünleşik afet yönetimi ise afetten kaynaklı ortaya çıkan her türlü zararın azaltılması, önlenmesi için, kriz ve risk analizinin birlikte değerlendirilerek yapılmasını ve afetlerde zararların azaltılması, hazırlık, ilk yardım ve müdahale edilmesi ile yeniden inşa edilmesi evrelerini içerecek şekilde afetin yönetilmesi olarak tanımlanmaktadır (Ergunay, 2005, s. 10). Afet yönetiminde bütüncül bir bakış açısı ile bakılmasını afet gerçekleşmeden önce afet her an olacmış gibi gerekli önlemleri, zararları azaltmayı, iyileştirmeyi kapsamaktadır.

Bütünleşik afet yönetimi, afet öncesi ve afet sonrası ortaya çıkması muhtemel olan durum ve hadiseler için alternatif karar seçeneklerinin oluşturulması, karar vericilerin doğru karar alması noktasında etkin olma ve afet verilerinin güncelliği gibi çok sayıda fonksiyonu yerine getirmektedir. Bütünleşik afet yönetimi, bu fonksiyonları yerine getirirken elektronik ortamlardan, elektronik haberleşme sistemlerinden ve bilişim sistem yaklaşımlarından faydalanmaktadır. Afet konusunda bilgi elde etmek için afet yönetim sisteminde öngörülen kuralların işlenerek elde edilmesiyle bütünleşik afet yönetimi sisteminden bahsedilmektedir (Macit, 2016, s. 196).

Afet yönetimin temelinde ve insanların düşünüş ve yaşayış şekillerinde, afet sonucunda oluşması muhtemel olan can ve mal kayıplarını önlemek ya da minimum düzeye indirmek için afet yönetimi evrelerinin bütünleşik olarak birlikte yürütülmesi gerektiği bilinci yerleşmelidir. Afet yönetim planlarının toplumun memuru, eğitimcisi, kamu kurumu, üniversitesi, yaşlısı, emeklisi olan toplumun tüm kesimleri kapsayacak şekilde planlanması, organize edilmesi ve kurumsal yapılarının oluşması ya da yeniden düzenlenmesi verimli bir

afet yönetim sistemi için gereklidir. Sonuç olarak afet yönetimi, afet riskinin minimum düzeye indirilmesi, bu doğrultuda oluşabilecek zararların azaltılması, olası hasarın önceden tahmin edilebilmesi ve ihtiyaç durumlarının tespit edilmesi, acil durum müdahale planının hazırlanması, buna yönelik eğitim ve kurumsal tatbikatların yapılması, erken uyarı sisteminin kurulması, varsa mevcut olanların iyileştirilmesi gibi tüm faaliyetler afet yönetimi kapsamında yer almaktadır (Ergunay, 2005, s. 10).

Afet yönetimi 'afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası' olmak üzere üç planlama evrelerinden oluşmaktadır. Ergünay (2008) ise afet yönetiminin evrelerini "afetleri önleme ve afet kaynaklı zararı azaltma, afetlere karşı hazırlama, olaya müdahale ve ilk yardım, rehabilitasyon ve yeniden inşa etme" şeklinde dört başlık altında sıralamaktadır (s. 97).

Afet öncesi evrede zarar azaltma, önceden hazırlıklı olma gibi evreler yer almakta ve tahmin, erken uyarı sistemleri ve afetler etki analizi gibi alt evreleri içermektedir. Afet öncesi yönetim evresinde risk azaltma önlemleri de yer almaktadır. Afet risk yönetimi anlayışının temelinde afet oluşumunu azaltmak için çeşitli stratejiler içermektedir. Afet sonrasında yer alan afet yönetim evrelerinde ise acil müdahale ve kısa sürede iyileştirme evreleri yer almakta ve iyileştirme evresinde yeniden yapılandırma amaçlanmaktadır (Kadioğlu ve Özdamar, 2005, s. 2).

1.3. Türkiye'de Afet Yönetiminin Mevcut Durumu

Afet öncesi ve afet sırasındaki uygulama ve hükümler 18.12.2013 tarihinde yürürlüğe giren 'Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği (AADMHY)' hükümlerine göre uygulanmakta ve yürütülmektedir. AADMHY hükümlerine göre insan ya da toplumsal hayatı önemli ölçüde etkileyen afetlere yönelik tedbir almada Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) bünyesinde kurulan 'Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu' sorumludur. Afet ve Acil Durum Kurulunun, afet ve acil durumundan korunmak, riskleri minimum seviyeye düşürmek, afet ve acil durumlar sonrasında yapılmasıyla ilgili öneriler sunmak, politikalar geliştirmektir. Bu kurulda, AFAD Başkanı ya da onun belirlemiş olduğu başkan yardımcısının başkanlığında, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Türkiye Bilimsel ve Teknoloji Araştırma Kurumu, Türk Kızılay Derneği Başkanları ve Yüksek Öğretim tarafından belirlenecek olan en az on üniversite öğretim üyesi başkanı tarafından belirlenecek beş üye bulunmaktadır. Kurul, yılda en az iki kez toplanmakta, ihtiyaç duyulması halinde ise başkanın çağrısı üzerine olağanüstü toplanabilmekte ve kurulun sekreterliği başkanlık tarafından yürütülmektedir. Afet konularında alınacak önlemler konusu İçişleri Bakanlığına bağlı bulunan AFAD'ın görev alanında yer almaktadır (Şahin, 2019, s. 352).

2. Göçün Kavramsal Çerçevesi

Bu bölümde göç kavramı, göç hareketleri, sığınmacı ve mülteci kavramı ve afet ve göç ilişkisi üzerinde durulacaktır.

2.1. Göç Kavramı

Genel anlamı ile göç, bireylerin ya da insan gruplarının çeşitli nedenlerle ve genellikle yerleşme düşüncesiyle geçici ya da kalıcı bir şekilde bir ülkeden başka bir ülkeye gitme eylemi

(Kaya, 2017, s. 15) olarak tanımlanır. Kitlesele göç hareketliliği özellikle 2. Dünya savaşından sonra sanayi ülkeleri olan Avrupa Devletleriyle akdeniz ülkeleri arasında ekonomilerini canlandırmak ve güçlendirmek amaçlarıyla gerçekleşmiştir.

Çiçekli (2009), kitlesele göç hareketlerini “Aniden gerçekleşen çok sayıda insan hareketliliği” olarak tanımlamaktadır (s. 37). Kitlesele göç hareketlerinin devletler arasında savaşlar, etnik ve sivil çatışmalar, baskıcı otoriteler ya da devrimci rejimler, doğal afetler ve çevre sorunları olmak üzere beş nedeni bulunmaktadır.

Kitlesele göç hareketleri genel olarak zorunluluklar sonucunda yaşanmaktadır. Tarihte ilk büyük kitlesele göç hareketi ise 4. Yüzyılın ortalarında Çin imparatorluğundan kaçmak için batıya hareket eden Hunların Karadenizin kuzeyine yerleşmesiyle buradan kaçan Cermen kavimlerinin yıllarca Avrupayı istila etmesiyle kendisini gösteren olay ile olmuştur. Bu olay literatürde ‘kavimler göçü’ olarak geçmektedir Ülkelerin farklı yerlerine gerçekleşen kitlesele göç hareketiyle farklı ülke ya da bölgelerin kurulmasına neden olmuştur (Tosun, 2017, s. 24).

Göçler, göçün nedenleri ve yapılışına göre farklı şekillere ayrılmaktadır. Göçle ilgili literatürde yapılan kabul görmüş göç şekilleri, göç edilen ülkenin konumu itibariyle iç ve uluslararası göç, göç yapılış zamanına göre geçici yada kısa süreli ve daimi ya da yerleşmek amaçlı göç, göç eden kişilerin sayılarının çokluğuna göre bireysel ya da tek kişilik ve kalabalık ya da kitle halinde göç, göç nedenlerine göre isteksiz ya da zorunlu ve istekli ya da gönüllü göç, göçlerin resmi olarak yapılmasına göre resmi ya da gayri remi göç, yapılış şekli itibariyle düzenli yapılan ve düzensiz yapılan göç (Kaya, 2016, s. 7; Sert, 2012, s. 30) olarak ayrılmaktadır. Konunun önemine binaen uluslararası göç, yasal göç ve yasadışı göç türlerine kısaca değinilecektir.

Uluslararası göç, kişilerin kısa süreli ya da devamlı yaşamak için, jeopolitik konum itibari buldukları ülkeden başka bir ülkeye yaptıkları coğrafi hareketlilikleridir. Bu göç hareketliliğin özünde jeopolitik konum olarak farklı bir ülkeye geçiş söz konusu olmak ile birlikte kendi ülke sınırın geçilmesi (Çiçekli, 2009, s. 59) yer almaktadır. Bir başka göç türü olan *yasal göç*, göç edilmek istenilen ülkeye girmek için vize pasaport gibi bazı resmi belge ya da evrakların yanı sıra ülkeye girişlerin havalimanları, sınır kapısı gibi yasal giriş kontrol noktalarından yapılması olarak tanımlanmaktadır. *Yasadışı* yapılan göç, vize, pasaport gibi resmi evrakların yanında olmadan ve ülkeye girişte resmi kontrol noktaları kullanılmadan ya da giriş süresi dolduğu hald göç ettiği ülkelerde kalmaya devam eden kişilerin oluşturduğu göç şekli olarak (Kaya, 2016, s. 9) tanımlanmaktadır.

2.2. Göç Hareketleri

Göç hareketleri, toplumsal değişimin neden olduğu kolektif bir eylemdir. Göç hareketleri hem göç alan hem de göç veren bir ülkedeki tüm toplumu etkileyen hareketlerdir. Göç ya da başka bir ülkede yaşama deneyimi genel olarak orijinal planların değişmesine neden olmaktadır (Castles ve Miller, 2008, s. 29). Ekonomik değişiklikler, siyasi mücadeleler ya da şiddetli çatışmalar karşılıklı yeni göç hareketlerini geliştirmekte ve bu hareketler tüm dünyada yeni formları da beraberinde getirmektedir. Bu yeni göç formları şöyle sıralanmaktadır (Castles ve Miller, 2008, s. 12);

- a) *Göçün küreselleşmesi*: Ülkeler eşzamanlı olarak ciddi şekilde göç hareketleri yaşamaktadır. Göç hareketlerinde kaynak sahalarının çeşitliliği de fazlaştığı gibi artmaktadır. Göçün

küreselleşmesinde ülkelerin büyük bir kısmı çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel geçmişe sahip olan göçmenleri kabul ettiği görülmektedir.

b) *Göçün hızlanması*: Günümüzde yaşanan tüm göç hareketleri dünyanın önemli bir kesiminde her geçen gün büyümektedir. Niceliksel olarak yaşanan artış hükümet politikalarını etkileyebilmekte ve güçlüklerin çıkmasına yol açabilmektedir.

c) *Göçün farklılaşması*: Yaşanan göç hareketlerinde hangi tür göç yaşanır yaşınsın göç edenler mülteci, sığınmacı ve kalıcı yerleşimci gibi tiplerin hepsini kapsayarak kabul etmektedir. Geleneksel olarak hükümetlerin göç hareketlerini engelleme ya da müdahale etme çalışmaları yukarıda sıralanan zincirle başlayıp devam etmektedir.

ç) *Göçün kadınsallaşması*: Kadınların tüm bölge ve göç tiplerinde olmasa bile çoğunda başrolde olduğu görülmektedir. Geçmişte emek göçlerinde erkeklerin başrolde yer aldığı ve kadınların genelde aile birleşim kategorisinde yer aldığı görülmekteydi. Günümüzde ise bu bakış açısının değiştiği görülmektedir (Suriye'den Türkiye'ye yönelen kitlesel göç hareketlerinde de kadınlar ön plandaydı).

d) *Göçün siyasallaşması*: İç politikalar, ikili ya da bölgesel ilişkiler ve dünya çevresindeki ülkelerin güvenlik politikaları göçler tarafından etkilenmektedir.

Göçe neden olan etmenler incelendiğinde genel olarak doğal kaynaklı, ekonomik nedenli ve siyasal nedenle yapılan göçler daha çok ön plana çıkmaktadır.

2.3. Sığınmacı (Şartlı Mülteci) ve Mülteci Kavramı

Mülteci, göç terimleri sözlüğünde yapılan tanımlamada "Dini, ırkı, toplumsal bir gruba bağlılığı ve siyasal görüşleri gibi nedenlerle buldukları ülkede zulüm ve baskı görme endişesi yaşaması nedeniyle göç etmek istenilen ya da göç edilen ülkenin tüm korumasından yararlanmak isteyenler" (Çiçekli, 2009, s. 43) olarak belirtilmektedir.

Sığınmacı kavramı ise göç terimleri sözlüğünde yapılan tanımlamaya göre, "Vatandaşı olduğu ülkesinde zulüm ya da baskı görmek istemeyen kişilerin, tabii olunan ulusal ya da uluslararası belgeler kapsamında göç edilmek istenilen ülkede mülteci olarak kabul edilmek istenilen ya da göç edilen ülkede başvuru sonucunu bekleyen kişilerdir". Bir ülkeye sığınmacı olarak göç edip mültecilik başvurusu kabul edilmeyen kişiler ülkeden kendi istekleri çıkmakta ya da çıkmak istemedikleri durumda sınır dışı edilmek zorunda kalınmaktadır (Çiçekli, 2009, s. 49).

Türkiye 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesine coğrafi çekince ya da sınırlama koyarak yalnızca Avrupa ülkelerinden gelen kimseleri *mülteci* olarak tanımlamaktadır. Avrupa ülkeleri dışından gelen kimseleri mülteci olarak tanımlamayarak, sözleşme hükümleri gereğince mülteci niteliği taşıyan kimseleri şartlı mülteci olarak ifade etmektedir. Şartlı mültecilik statüsü Avrupa ülkesi dışından gelenlere verilen bir statü olmasına rağmen Suriye devletiyle vatandaşlıklarının devam etmesi Ortadoğu'da meydana gelen savaş ve çatışma nedeniyle uluslararası koruma türlerine başvuru yollarının kapatılması sonucunda kitlesel göç akınlarını coğrafi çekince engelleyememektedir (Kaya ve Eren, 2014, s. 19).

2.4. Afet ve Göç İlişkisi

Afet ve göç ilişkisi Türkiye özelinde ele alınacaktır. Türkiye özel coğrafi konuma sahip ve Orta Doğunun en büyük ülkelerinden birisi olup klasik küçük Asya'nın (Anadolu) tamamını ve Avrupa'da Doğu Trakya'nın küçük bir parçasını kapsamaktadır. Bu doğrultuda

Türkiye'nin göç hareketliliği incelendiğinde, Asya ve Avrupa arasında köprü konumunda olan bir ülke olması nedeniyle tarih boyunca göç hareketliliği yaşamış ve yaşamaktadır. Örneğin Osmanlı İmparatorluğu döneminde, Anadolu'da çeşitli bölgeler farklı zamanlarda doğal afetlerle karşı karşıya kalmış ve özellikle 19. yüzyılda (1892-1893 ve 1906-1908 yılları arasında) Türkiye'nin doğusunda, Erzurum bölgesinde kuraklık ve kıtlık olayları yaşanmıştır. O dönemde orada yer alan kişiler Sivas, Tokat, Ankara, Yozgat, Çorum, Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Malatya ve Diyarbakır gibi şehirlere göç etmiştir (Varol ve Gültekin, 2016, s. 48).

Diğer taraftan Uluslararası Göç Araştırma Merkezinin 2016 yılında yayınladığı rapora göre, 2009 yılı itibarıyla her iki kişiden birisi herhangi bir afet nedeniyle göç etmek zorunda kalmıştır. 2008 yılından beri ise her yıl yaklaşık 25,4 milyon insan iklim değişikliği, kuraklık nedenleriyle göç etmiştir (Varol ve Gültekin, 2016, s. 47). Doğal afetler ve insan kaynaklı göç hareketleri yüzyıllardan beri devam etmiş ve gelecekte de devam edeceği görülmektedir. Örneğin Suriye'de yaşanan insan kaynaklı terör ve savaştan dolayı birçok kişi Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmıştır.

3. Afet Yönetiminde Barınma Sorunu

Barınma sorunu çok yönlü ve karmaşık bir olgudur. Çünkü barınma sorununun tarihsel gelişim sürecine bakıldığında, farklı dönemlerde farklı yönlerde önem kazandığı ve ön plana çıktığı görülmektedir (Tekeli, 1996, s. 1). Özellikle sanayileşme ile kentlerde artan çalışan sınıfların barınacağı konutların hem nitelik hem de nicelik olarak yetersiz olması ve beraberinde birçok sorunu da getirmesi barınma sorununa neden olmuştur (Önver, 2016, s. 15). Doğal afetlerden kaynaklanan barınma sorunu özellikle 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli olan ve Türkiye'de on bir ili eşzamanlı etkileyen deprem ile daha da gözle görülür bir hal almıştır. Bu depremde 50 binden fazla insan hayatını kaybederken aynı zamanda milyonlarca insan da evsiz kalmış ve deprem sonrasında insanlar barınma sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Deprem gibi doğal nedenlerden olduğu gibi insan kaynaklı nedenlerden dolayı da afetler yaşanabilmektedir.

İnsan kaynaklı afetlere örnek olarak ise çalışmanın konusu olan 2011 yılında Tunus'taki gösteriler ile başlayan Suriye savaşı ile Türkiye'ye yönelik yaşanan kitlesel göç akınları gösterilebilir. Kitlesel göç akınlarını yönetebilmek için ilk olarak Türkiye sınırlarında çadır kentler kurularak durum yönetilmeye çalışılmıştır. Yıllarca devam eden süre içerisinde milyonlarca göç yaşanması ve şehir merkezlerinde barınma sorununu ortaya çıkarmıştır. Günümüzden örnek vermek gerekirse, dünyanın birçok yerinde yeterli konutun bulunmaması, var olan konutların fiyatlarının yüksekliği, konut ihtiyacı duyanların mevcut koşullarda gelirlerinin yetersizliği, konutlara erişimi engelleyerek barınma sorunlarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

3.1. Barınma Sorununun Kavramsal Çerçevesi

Barınma sorununun tanımlanması ile ilgili zorluklar yaşanmaktadır. Barınma sorununun tanımlanmasındaki zorluğun temel nedeni ise göreceli bir olgu olmasıdır. Bunun temel nedeni ise üç önemli etmene dayanmaktadır. Bunlardan ilki, barınma sorununun var olup olmadığının tespitinde, piyasa mekanizmalarının kurallarının ya da siyasal aktörler tarafından belirlenen ölçütlerin mi seçileceği konusunda yaşanan belirsizliktir. İkinci olarak ise konutun kullanıcılar

açısından çok işlevli olması nedeniyle konutun işlevinin zamanla farklılaşmasıdır. Üçüncü ve son olarak ise barınma sorununun çözümü konusunda toplumun farklı kesimleri için konutun farklı anlamlarla yüklü olmasıdır (Tekeli, 1996, s. 1).

İnsan hakları ve sosyal hakların temel noktası, insanların ya da toplumun insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürmesini sağlamaktır. Bunu sağlamak içinde insanların yeterli bir yaşam düzeyine kavuşması ve barınması gerekmektedir (Tekeli, 2010, s. 109). Barınma olgusu, insanlığın ilk var oluşundan günümüze kadar birey ve aileler için en temel gereksinimler arasında yer almıştır. Barınma ihtiyacı, Maslow'un insan gereksinimleri hiyerarşi' modelinde birinci dereceden karşılanması gereken ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Barınma ihtiyacının somut karşılığı ise konut kavramına karşılık gelmektedir (Tutal, 2001, s. 5-6). Bu çerçevede önemli olan diğer bir kavram ise konut hakkıdır. Gerek ulusal gerekse de uluslararası düzeyde konut hakkı insanların doğuştan sahip olduğu, devir edemediği ve vazgeçemediği haklar kapsamında olduğu ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde de aynı doğrultuda düzenlendiği görülmektedir. İnsan hakları evrensel beyanname 25/1 maddesinde "Herkesin kendisi ve de ailesi için, yiyecek, giyecek, konut, sağlık ve refahını sağlayacak yeterli düzeyde yaşam standardına sahip olma hakkı vardır" şeklinde düzenlenmiştir (Tekeli, 2010, s. 109). Konut hakkı ise; "Yurttaşların toplumsal ihtiyaçları ya da gereksinimleri doğrultusunda, ırkı, dini, toplumsal bağlılığı fark edilmeksizin ya da toplumsal eşitlik ve adalet ilkesi göz önünde bulundurularak, devletin ilgili kurumları sorumluluğu ve denetimi altında karşılanması ve en azından gerekli düzeyde barınma koşulları sağlandıktan sonra bunun korunarak geliştirilip korunmasını" isteme hakkı olarak tanımlanmaktadır (Öztop ve Şekeroğlu, 2016, s. 5). Barınma ile ilgili diğer önemli bir kavram ise konut standartlarıdır. Yaşanabilir düzeyde konut standartları; "Çevre düzenlemesi, altyapı yeterliliği, yaşam ve kullanım alanlarının büyüklüğü gibi ölçütlerle bölge, nüfus, kentleşme, iklim ve aile yapısı gibi nitelikler çerçevesinde en uygun biçimde hayata geçirilmesini" ifade etmektedir. Bu tanımdan hareketle konutların standartlarını oda sayısı, oda başına düşen nüfus ya da barınma yoğunluğu, konutun konum itibarı ile sahip olduğu kolaylıklar ve hizmetler, yapı sistemi, konutun içerisinde bulunduğu çevre ve çeşitli toplumsal hizmetlere yakınlığı genellikle barınma koşullarını yansıtan rakamlarla ifade edilmektedir (Öztop ve Şekeroğlu, 2016, s. 6-7).

Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Antlaşması (ICESCR)'nın 11. Maddesinde herkesin yeterli yaşam koşullarına ve yeterli yiyecek, giysi ve konuta erişim hakkına sahip olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Birleşmiş Milletler Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Konseyi bir Genel Yorumu (General Comment) konuta ayırarak, konutun ilk ve asli temel hak olduğunu vurgulamış ve taraf devletler, bu hakkın gerçekleşmesi için kaynaklara ulaşımı ve gerekli önlemleri almakla, alternatif konut ya da yerleşimleri sağlamakla yükümlü (Gould, 2009, s. 174) olduğunu belirtmektedir. Yaygın olmayan bir görüşe göre konut hakkı ekonomik, sosyal ve kültürel haklar kapsamında kabul edilmektedir.

Barınma sorununu ortaya çıkaran faktörlerden bir diğeri ise konut arz ve talep arasındaki dengesizliktir. Konu arz ve talebi arasındaki dengesizliğin nedeni ise genellikle konut talebinin konut arzından fazla olması görülmektedir. Bu durumun kaynağı olarak son yıllarda Türkiye'de yaşanan ekonomik dalgalanmalar, ekonomik krizler, inşaat firmalarının sayıca fazla olması ve kaynak dağılımının etkin bir şekilde yönetilememesi gibi nedenlere

bağlı olarak inşaat sektörü talebi karşılayacak kadar konut arzı sağlayamaması düşülmektedir (Bakırcı ve Akgemci, 2023, s. 278).

Konut arzı, konut fiyatlarının var olan konut stoku ile konut arasındaki ilişki olarak tanımlanmaktadır. Konut piyasasının oluşumunda koşulları belirleyen ana etken arzıdır. Arz kavramı ise belirli zaman diliminde çeşitli piyasalardan üretmek ve satarak elden çıkarmak için getirilen mal miktarı olarak belirtilmektedir. Arz edinen finansal kaynaklara bağlı olarak, mevcut ya da oluşturma aşamasında olan konut türündeki malları konut arzı olarak tanımlanmaktadır. Kısa sürede var olan konut stoku konut arzını oluşturan ana etmendir. Kısa dönem içerisinde talepte ortaya çıkan değişimlere hemen yanıt veremeyen, arz sabit tutulur. Yeni konut inşası uzun dönemde söz konusu olduğunda, konut arzı artırılabilir. Özetle bir malın kısa dönemde gereksinimleri karşılayacak düzeyde olmaması ya da çoğaltılmasının güç olması durumu arzı sınırlar. Talep edilmeyen bir malın ise arz edilmesi genellikle mümkün olmamaktadır (Atasoy ve Tanrıvermiş, 2021 s. 468; Öztop ve Şekeroğlu, 2016, s. 8). Konut talebi ise ailelerin belirli bir konutun fiyatını ya da kirasını ödemeye istekli ya da ödeme gücünde olmasını anlatan bir kavramdır.

Konut gereksiniminin karşılanması 1982 Türk Anayasasının 57. maddesinde düzenlenmektedir. Bu madde de "Devlet konut ihtiyacını karşılamak için, toplumsal gereksinimler çerçevesinde, kentsel ihtiyaçlar ve çevresel durumu iyileştiren bir program kapsamında, tüm önlemleri düzenler, ayrıca toplu konut sektöründeki gerekli teşebbüslerin oluşturulmasını ve yapılmasını destek verir, bu hakların kullanılması ilgili kanunla düzenler" hükmü yer almaktadır (Demir ve Palabıyık, 2005, s. 3).

3.2. Afet Sonrası Yapılan Barınma Yardımları

Barınma sorunu afet sonrasında karşılaşılan en temel sorunlardan birisidir. Bu nedenle de herhangi bir kriz ya da afet anında barınma sorununun çözümüne yönelik önceden alınması gereken tedbirler sıralanmalıdır. Bu çerçevede ilk olarak kriz ya da afet anında ortak özellik taşıyan görevlerin öncelikli olarak yürütülmesi gerekmektedir. Afet yönetim planlarında bu ortak görevlerin önceden belirlenmesi oldukça önem arz etmektedir. Ancak unutulmaması gereken herhangi bir afet ya da kriz yönetim planında atılacak her adımın ayrıntılarıyla verilmesi ve planlanması gerekmektedir.

Tablo 1. Afet Sonrasında Barınma Sorununa Fiziki, İdari ve Sosyal Yaklaşım

Fiziki	İdari	Sosyal
Barındırılacakların inşaların toplam sayısı	Kayıp ve kaza tespit tutanağı	Yer değiştirme esnasında aile bütünlüğü sağlama
Yerin mevcut kapasitesi	Görevliler arası işbirliği	Gerekli personel sayısı
Yakıt ve yakacak durumu	Barınağa kabul ve kayıt işlemleri	Yaşlı, hasta, engelli ve çocuklar için özel koşullar
Çadır, battaniye	Sağlık işlemleri	Gönüllü çalışmalara katılım
Gıda ve su gibi temel yiyecek ve içecekler	Güvenliği sağlama	Ulaşılabilirliğin sağlanması
Atıkların geri dönüşümü		

Kaynak: Yılmaz, 2021, s. 19.

Afet sonrasında afetten etkilenen ve zarar gören insanların acil gereksinimlerini karşılamak amacıyla yapılan barınaklara afet konutu denilmektedir. Afet konutları, kullanım

süreleri, yapısal nitelikleri ve büyüklüklerine göre geçici ya da kalıcı konutlar olarak afetten zarar görenlerin asgari gereksinimlerini yerine getirmek amacıyla tasarlanmış tek tip olan barınma alanlarıdır (Tüzün, 2002, s. 48).

Afet sonrasında oluşturulan barınma biçimleri sırasıyla şöyledir;

- a) Kendiliğinden oluşturulan barınaklar ilk 72 saat içerisinde
- b) Acil barınaklar ilk 10 gün içerisinde
- c) Geçici olarak kurulan konutlar ilk 6 ay içerisinde ve sonrasında kurulan
- ç) Kalıcı konutlar afetzedeler için uzun vadeli ve kalıcı olarak yapılan barınma yerleridir (Yılmaz, 2021, s. 30).

Afet yönetiminde barınma sorunu, genelde afet sonrasında yapılan yapıların dayanıksız olduğu noktasındadır ki bu durum gelişmemiş ülkelerde görülen bir durumdur. Bunun temel nedeni ise afet yönetimine hazırlıksız olma ve hazırlıksız bulunduğu içinde konutların dayanıksız olmasıdır. Diğer bir neden ise barınılacak olan konutu yapan ve bu konutların denetimini yapmayan kurumlardır. Dolayısıyla afete hazırlıksız olan konutları yapan kişilerin duyarsız olduğu kadar mevzuat ve afet planlamasında uygulamada yaşanan eksiklikler söz konusudur. Aslında afet sonrasında barınma sorunu afetzedelerin barınma ihtiyacını karşılamak için çözümde geç kalınması konut sorununa neden olmaktadır (Çetin, 2012, s. 299). Bu durumu Suriye'den Türkiye'ye yönelen kitlesel göç akınında da yaşanmış bir gerçektir. Başlangıçta sınır kapılarına yakın noktada çadırlar kurularak afet yönetilmeye çalışıldı. Ancak durum yönetilemez olunca yeni kurumlar kurularak ve geçici barınma merkezleri kurularak durum yönetilebilir hale getirilmiştir.

Barınma sorunu, afet yönetiminde diğer ihtiyaçlarla da bağlantılıdır. Bu süreçte barınma ihtiyacının karşılanması yiyecek, sağlık, giyinme gibi temel diğer ihtiyaçlarında karşılanmasını kolaylaştırmakta ve toplumsal işleyişin tekrar sağlanması açısından önemlidir. Ancak afetin hemen ardından kurtarma ve ilk yardım gibi acil yaşamsal hizmetler sağlansa da afetten etkilenenlerin günlük yaşamlarına dönmelerini sağlayacak barınma, giyinme, yiyecek vb. gibi yardımların gerekli şekilde yapılamaması, afet sonrasında kriz ortamının artmasına ve bu ortamdan kaynaklanan kaosa neden olmaktadır. Türkiye'de yerleşim yerlerinin doğal afetler sonucu zarar görmesi yüzyıllardır süren bir geçmişi bulunmaktadır. Kısaca Türkiye'de deprem, meteoroloji kaynaklı ve diğer doğal afetler kaynaklı konut yıkımı, can ve mal kaybı yaşanmıştır. Bu şekilde konutların etkilenmesi barınma sorununa neden olmuştur. Bu şartlarda da afet sonrasında devletin afet ve krizden etkilenenlerin temel ihtiyaçlarını karşılamada geciktiği vurgulanmıştır. Bu sorunların temelinde ise geçmişte yaşanan afet ve krizlerden dersler alınmadığı, afet ve kriz sonrasında barınma sorunlarının ortaya konulmadığı, sorunları gidermeye yönelik yeni yaklaşımlar geliştirilmediği ve atılması gereken adımların ertelendiği ve bu durumların afet ve krize karşı yapılması gereken hazırlıkları engellemesi yer almaktadır (Şengün, 2007, s. 64).

Afet sonrasında barınma sorununun çözümüne yönelik üç önemli yaklaşım bulunmaktadır. Bunlardan ilki, acil barınma; genellikle afetin sürdüğü esnada ya da afete ilişkin acil durumun devam ettiği saatlerde genelde kamusal yapılarda kitlesel barınma, yakınlarının evine sığınma, çadır ya da branda içinde barınma şeklinde olan bir barınma yaklaşımıdır. İkinci olarak geçici barınma; afet etkisi bittikten sonra kalıcı konutlara yerleşinceye kadar kamu tesisleri, çadır ve konteynurlar da barınılmasıdır. Üçüncü ve son

olarak kalıcı konut, afet nedeniyle konutları zarar görenlere yıkılan ya da deforme olan konutun yerine yeni konut yapılmasıdır (Quarantelli, 1995, s. 43-53).

3.3. Afet Yönetiminde Barınma Sorununun Değişen Yüzü: Suriyeli Mülteciler Örneği

2010 yılının Aralık ayında Tunuslu üniversite mezunu işsiz bir gencin kendisini yakmasıyla başlayan rejim karşıtı görüşlerin ayaklanmasına ve bir kıvılcım misali tüm Ortadoğu coğrafyası etkisi olarak ciddi çatışma ortamlarına dönüşmeye başlamıştır. Bu olay Tunus, Lübnan, Irak, İran gibi Ortadoğu ülkelerinde yayılmasıyla birlikte bu olay 'Arap Baharı' ismi verilmiştir (Kambur, 2016, s. 156).

Arap baharı olarak adlandırılan bu olay Ortadoğu ülkelerinden birisi olan Suriye'de ilk etapta iç karışıklık şeklinde başlayan ardından savaşa dönen bir etki yaratmıştır. Suriye ile aralarında 911 km kara sınırı olan Türkiye hükümetinin göç, barınma, arabuluculuk vb. gibi alanlarda ciddi anlamda etkilenmiştir. Suriye'de iç savaşın başlamasının ardından Türkiye'ye aniden çok sayıda insan göç etme eğiliminde bulunmuştur. Tarihte eşine az rastlanır kitlesel göç olarak adlandırılan göçler yaşanmıştır. Türkiye ile Suriye arasındaki sorun yalnızca kitlesel göç olayının ötesinde iç ve siyaset konusunun da temeli olmuştur. Türkiye'ye yönelik yaşanan kitlesel göç hareketi ile insani kriz yaşayan Suriyeli mültecilere yönelik Türkiye devleti 'açık kapı ve geçici koruma' politikası savaş ve zulümden kaçanları kabul edeceğini ilan etmesiyle, kitlesel göç hareketleri her geçen gün artarak devam etmişti. Bu kapsamda gerek kurumsal gerek mevzuat eksikliği olması nedeniyle acil müdahale konusunda ve birçok alanda AFAD, önemli bir aktör olarak yer almış ve rol oynamıştır (Efe, 2019, s. 168). Türkiye, Suriyeli mültecilerin göçünün kitlesel boyutlara ulaşip kriz etkisi yaratabileceğini düşünmemiş ve pek çok afette olduğu gibi insan kaynaklı olan bu afette de hazırlıksız yakalanmıştır.

Kurumsal eksiklikler AFAD, KIZILAY, Yerel Yönetim kuruluşlarının etkisi ve 2013 yılında artık göç konusu için önemli adımlar olan Yabancı ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkartılmış ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) kurulmasıyla afet yönetimi açısından daha iyi yönetilebilir hale gelmiş ve eksiklikler kısa sürede tamamlanmıştır. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasıyla, AFAD'ın görev ve sorumluluklarının hafifleyeceği düşünülmüştü ancak krizin boyutunun genişlemesiyle ve kitlesel boyutta yaşanan göçlerin artmasıyla AFAD'ın sorumlulukları bu ölçüde artmıştır. AFAD bu süreçteki görevlerine baktığımızda, geçici koruma altında bulunan mülteciler için geçici barınma merkezleri olarak adlandırılan konteyner evlerin kurulumu için alan seçme, bu alandaki tüm altyapı hizmetlerini görevli kamu kurumları ile yerine getirme ve yerel yönetimlerle işbirliği yapma, Suriyelilerin barınması için geçici barınma merkezlerini kurma, barınma merkezlerinin işletilmesi, yönetilmesini, göç eden kişilerin sağlıklı şekillerde yerleştirilmesi, temel tüm ihtiyaçlarının sağlanması görevleri yer almaktadır (Efe, 2019, s. 169).

Terör ve savaş kaynaklı afet örneği olarak Türkiye'nin komşu ülkesi olan Suriye'den 24 Nisan 2011 tarihinde 259 Suriyeli Yayladağ ilçesi Güveççi köyüne girişi ile göç hareketleri başlamış bulunmaktaydı (Tosun, 2017, s. 15). Suriye'den Türkiye'ye gelen kitlesel göç akınlarına karşı 'açık kapı' politikası uygulanmış ve geçici koruma statüsü verilerek ilk olarak sınırlara 'geçici barınma merkezleri' yapılmıştır.

Türkiye devleti 11 Nisan 2013 tarihinde aldığı ilk Suriyeli mülteci kafilesinden 11 ay sonra, krizin yönetilebilirliği sağlamak ve mücadele edebilmenin yasal ve idari çerçevesini düzenleyen bir yönerge hazırlayarak yürürlüğe koymuş ve uygulamaya almıştır. İçişleri Bakanlığı tarafından 31 Mart 2012 yürürlüğe konulan 'Türkiye'ye Toplu Sığınma Amacıyla Gelen Suriyeli Arap Cumhuriyeti Vatandaşlarının ve Suriye Arap Cumhuriyetinde İkamet Eden Vatansız Kişilerin Kabulüne ve Barındırılmasına İlişkin Yönerge' kitlesel göç sürecinin yönetilmesinde temel esasların belirlenmesi açısından da önemli bir basamağını oluşturmaktadır. Suriye'den gelen göçlere ilişkin iş ve işlemler için çıkartılan bu yönerge kapsamında yürütülmüştür. Ancak yönerge gizlilik gibi nedenlerle kamuoyu ile paylaşılmamıştır (Erdoğan, 2013, s. 13).

2013 tarihli 'Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu' ve 2014 tarihli 'Geçici Koruma Yönetmeliği' ise Türkiye'de şuan var olan ve gelecek olacak Suriyeli mültecilere yönelik idari ve yasal işlemleri detaylı olarak düzenlemek için çıkartılmıştır. Bu yönetmelik Türkiye'ye bundan sonrasında hangi ülkeden mülteci gelirse gelsin, mülteci statüsünü düzenlemektedir. Bu yönetmeliğin önemi ise Suriye ülkesinden gelenlerin 'geçici koruma' statüsü içerisinde yer aldığını düzenlemesi olmuştur (Erdoğan, 2015, s. 13-14). Suriyeli mültecilerin ülkelerinde yaşanan iç savaştan kaçıp Türkiye'ye sığındığı ilk günden beri ihtiyaçlarını karşılamak ve sorunlarına çözüm bulmak amacıyla İçişleri Bakanlığına bağlı olarak görev yapan Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve mülki idari amirlerinin birlikte çalışmasıyla sağlanmıştır (Oytun, 2014, s. 9).

Suriye'den gelen mülteciler yasal yollarla Türkiye'ye giriş yapmalarının ardından kayıt altına alınmaktadır. Kayıtları alınan Suriyeli mülteciler 10 ilde yapılan 22 geçici barınma merkezlerine sevk edilmektedir. Kampların sorumluluğu ve yönetilmesi kamu kurumlarına verilmekte ve AFAD tarafından koordinasyonu sağlanmaktadır. Örneğin kapların güvenliği İçişleri Bakanlığı tarafından, eğitim hizmeti milli eğitim bakanlığı tarafından verilerek işbirliği içerisinde tüm eylem ve işlemler gerçekleştirilmektedir (Özdemir, 2017, s. 123).

Suriyeli mülteci sayısı 31 Ocak 2019 tarihinde 3,640,466 olarak kayıtlarda yer almıştır. Mültecileri Şanlıurfa, Hatay, Kilis, Adana gibi yerlerdeki geçici barınma merkezlerini sınıra yakın olması nedeniyle tercih etmektedir. Bunun dışında Suriyeli mülteciler, İstanbul, İzmir, Bursa, Ankara gibi çeşitli bölgelere ekonomik nedenlerden dolayı yayılmıştır. Suriye'den Türkiye'ye yönelik ilk göç akınları yaşandığı zamanlarda afet olarak görülmeyip sınır bölgelerine yakın geçici çadır kentler kurulmuştur. Göç dalgasının her geçen gün artmasıyla beraber hem çadır kentlerin sayısı artmıştır hem de çadır kentler konteyner kentlere dönüşmeye başlayarak geçici barınma merkezleri adını almıştı ve artık kitlesel göç dalgaları afet boyutunda insani krizlere neden olmuştur. Geçici barınma merkezleri savaş ve çatışma ortamından kaçıp Türkiye'ye sığınan Suriyeli mültecilerin temel ihtiyaçları arasında ilk sıralarda yer alan barınma ihtiyacının karşılanması açısından çok önemli bir çözüm aracıdır. Çünkü savaş korkusu yaşayan insanları çevreden gelebilecek tehditlere karşı korumada konut önemli bir araç ve önemli bir koruma aracıdır (Efe, 2019, s. 148).

Sahada yapılan araştırmalarda geçici barınma merkezlerinde Suriyeli mültecilerin tüm ihtiyaçlarının devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından giderildiği, barınma merkezlerinde yaşayanların, barınma merkezi dışında yaşayan Suriyelilere göre çok daha avantajlı konumda ve şartlarda yaşadığı ortaya çıkmaktadır. Geçici barınma merkezleri şehrin merkezlerine uzak

yapılmış, gerek ulusal gerekse de uluslararası kuruluşlara, basın yayın organlarına, çeşitli örgütlenmelere kapalı durumdadır. Barınma merkezlerinin dışarı ile teması sınırlı olmakla birlikte izolasyon politikasının sert bir şekilde sürdürüldüğü ve barınma merkezleri ile mültecilerin sorunları hakkında çalışanlar dışında bir bilgi akışı sağlanamamaktadır. Barınma merkezlerinde yer alan sorumlulardan alınan bilgiler ise barınma merkezinde herşeyin mükemmel olduğu, mültecilerin hiçbir sıkıntısının yaşanmadığı resmini çizmektedir. Türkiye devleti her türlü kaynağı ve gücü ile Suriyelilerin yanında olmuş ve barınma ihtiyacını geçici barınma merkezleri ile yerine getirmeye çalışmıştır (Efe, 2019, s. 149). Bu şartlar altında geçici barınma merkezlerinde yaşayanlardan nesnel bilgiler elde etmek imkansız olmakla birlikte Türkiye Devleti süreci sağlıklı yönetme konusunda önemli gelişmeler göstermiştir.

Geçici barınma merkezleri dışında yaşamayı tercih eden Suriyeli mültecilerin durumu özellikle yaşadığı barınma sorunları nedeniyle geçici barınma merkezlerinde yaşayan mültecilerin durumundan manzara itibarıyla de çok farklıdır. Geçici barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyeli mülteciler barınma ihtiyaçlarını karşılama noktasında ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Suriyeli mültecilerin bulunduğu illerde konut talebinin artması kira fiyatlarında ciddi artışa neden olurken çoğu mülteci ciddi anlamda düşük nitelikli konutlarda yaşamamakta ve konut gereksinimini karşılayamamaktadır. Hatta ekonomik gelir düzeyi düşük durumda bulunan mülteciler metruk binalarda ve hatta derme çatma çadırlarda yaşamını sürdürmek zorunda kaldığı (Oytun, 2014, s. 36) fotoğraflarla ortaya koyulmuştur. Aşağıda gösterilen fotoğraflar Adana'nın Yüreğir ilçesinde çekilmiştir. Suriyelilerin şehrin merkezinde boş bulunan her araziye çadırlar kurduğu ya da derme çatma yerler inşa ederek kentsel bozulmalara da yol açtığı izlenmiştir.

Resim 1. Geçici Barınma Merkezleri Dışında Yaşayan Suriyeli Mülteciler

Kaynak: Efe, 2019, s. 151.

Sahada yapılan araştırmalar ve çekilen fotoğraflarla geçici barınma merkezlerinde yaşayan Suriyelilerin barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyelilere göre en temel hak olan barınma ihtiyacını karşılamada daha avantajlı konumda olduğu belirlenmiştir. Yerel yönetimler bu alanlara alt yapı, elektrik gibi hizmetleri getirerek bir bazı sorunları çözmeye çalışmakta ancak yeterli gelmemektedir. Barınma sorunu yaşayan kesim genel olarak ekonomik olarak yetersiz ve nüfus sayısı olarak kalabalık olan mültecilerde görülmektedir.

Bu alanlarda gizli bir konut açığının niteliksiz yaşam koşullarında ortaya çıktığı görülmektedir. Suriyeli mültecilerin bir kısmının çadırlarda yaşaması bir kısmının da nüfusuna oranla dar konutlarda, tek göz odalarda yaşaması bu durumun gözle görülür somut göstergeleri arasında yer almaktadır (Efe, 2019, s. 148).

Geçici barınma merkezleri dışında ne kadar Suriyeli mültecinin yaşadığına dair net bir veri elde edilememektedir. Çünkü yasal olarak Türkiye'ye giriş yapan mültecilerin yanı sıra, kayıtsız giriş yapanlarında sayısı oldukça fazla olduğu bilinmektedir. Büyük çoğunluğu ilk başlarda geçici barınma merkezlerinin bulunduğu il sınırında bulunurken, daha sonra Türkiye'nin dört bir yanında çeşitli iş kollarında çalışmaya başlamaktadırlar (Oytun, 2014, s. 15).

Yapılan araştırmada Suriyeli mültecilerin geçici barınma merkezlerini tercih etmemelerinin temel nedenleriyle ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır (Oytun, 2014, s. 15);

- Türkiye'ye girişte yasal olmayan yolları tercih etmelerinden dolayı kayıt altına alınmak istememeleri,
- Kampların şehirlerin merkezlerine uzak olması ve geçici barınma merkezlerinde yaşamayı daha önce tecrübe edip uyum sağlayamamaları,
- Ekonomik gelir düzeyinin iyi olması nedeniyle özel mülk satın almaları ya da kiralamaları,
- Geçici barınma merkezlerinin kapasitesinin sınırlı olması ve öncelik sırasına göre almaları nedeniyle dışarda beklemeleri gelmektedir.

SONUÇ

Barınma, en temel insan haklarından biri olmasının yanı sıra, insanın ihtiyaçlar hiyerarşisinde de en önemli hakların başında gelmektedir. Bu nedenle barınma ihtiyacı yasal anlamda en temel haklardan birisidir ve bu ihtiyaç herkesin insan onuruna yaraşır şekilde yaşama hakkına sahip olması gerekmektedir. Barınmanın somut ve fiziki olarak var olması da konutları meydana getirmektedir.

2011 yılında kitlesel göçlerle Türkiye'ye göç eden Suriyeli mültecilere yönelik yasal düzenleme eksikliğinin yaşanması nedeniyle acil müdahale olarak görülen birçok konuda AFAD en önemli aktör olarak görev almıştır. Türkiye'de başta Suriyeli mülteci göçlerinin kitlesel boyutlara ulaşabileceği düşünülmemiş ve hazırlıksız yakalanılmıştır. Krizi yönetebilmek için ilk olarak sınır kapılarına yakın noktalarda çadır kentler kurulmuştur. Ancak barınma sorununun bu şekilde yönetilememesi ve bu konuda gerekli yasal düzenlemelerin eksikliği de ortaya çıkmasıyla birlikte ilk olarak mevzuata yönelik eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Daha sonra ise geçici ölçekte barınma merkezleri kurulmuştur.

Barınma merkezlerinde dışarı ile tam bir izolasyon politikası uygulanmaktadır. Asıl sorun ise barınma merkezleri dışında yaşamayan Suriyeli mültecilerde yaşanmaktadır. Çünkü barınma merkezleri dışında yaşayan Suriyeliler şehir merkezlerinde kentleşmeyi olumsuz yönde etkileyecek derme çatma alanlarda yaşamaktadır. Bu durum gelir seviyesi düşük ve genel olarak tarım işçisi profili olan Suriyelilerde yaşanmaktadır. Kira fiyatlarının artmasıyla da barınma sorunu daha üst seviyelere çıkmaktadır.

Afet yönetiminde barınma sorununda, çok sayıda insanın barınma sorunu yaşama ihtimali göz önüne alınarak devletin doğrudan hazırlıklı olması gerekmektedir. Bu anlamda devletin doğal ve insan kaynaklı afetlerde barınma ihtiyacını karşılamak zorundadır. Bu

sosyal devlet olmanın da bir gereğidir. 2011 yılında savaş nedeniyle insanı kriz yaşayarak Türkiye'ye göç eden Suriyeli mülteciler yakın tarihte yaşadığımız insan kaynaklı afetlere önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek doğal afetler gerek insan kaynaklı doğal afetler her ülkenin doğrudan acil durum planlarında öncelikli olması ve bu durumda her an bir afet olacakmış gibi hazırlıklı olması gerekmektedir. Bunun için özel barınma alanlarının her an var olması gereklilik olmaktan çok zorunluluk haline gelmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada içerisinde sunduğumuz verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimizi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumuzu, çalışmada yararlandığımız eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimizi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımızı, çalışmanın özgün olduğunu, bildiririz. Aksi bir durumda aleyhimize doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimizi beyan ederiz.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Bu çalışma iki yazar tarafından eşit katkıyla hazırlanarak ortaya konulmuştur.

Etik Kurul İzni

Bu makalede etik kurul iznine gerek yoktur. Etik kurul kararı gerekmediğine ilişkin ıslak imzalı onam formu sistem üzerindeki makale süreci dosyalarında yer almaktadır.

Çıkar Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanmasında yazarlar arasında çıkar çatışması yaşanacak herhangi bir durum bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alkın, R. C. (2021). Afet yönetiminde sivil toplum: İzmir depremi sonrası müdahale ve iyileştirme aşamaları üzerine bir inceleme. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, XVIII(70), 313-334.
- Arca, D. (2012). Afet yönetim sisteminde coğrafi bilgi sistemi ve uzaktan algılama. *Kara Elmas Fen ve Mühendislik Dergisi*, 2(2), 53-61.
- Atasoy, T. ve Tanrıvermiş, H. (2021). Türkiye'de konut kredisi hacı ile seçilmiş makroekonomik göstergeler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (59), 462-484. <https://doi.org/10.18070/erciyesiibd.942065>
- Bakırcı, H. ve Akgemci, M. A. (2023). Türkiye'de konut arz ve talebinin uzun dönem belirleyicileri: Ampirik bir çalışma. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(27), 276-298. <https://doi.org/10.36543/kauibfd.2023.011>
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (B. U. Bal ve İ. Akbulut, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Orijinal eserin basım tarihi 1993).
- Çiçekli, B. (2009). *Göç terimleri sözlüğü, uluslararası göç hukuku*. Littera Çeviri ve Dil Hizmetleri.

- Çetin, S. (2012). Kalkınmada kentleşme ve konut politikalarının önemi. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 293-304.
- Demir, H. ve Palabıyık, K. V. (2005). Konut ediminde uzun vadeli ipotek kredi sistemi. *Jeodizi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetim Dergisi*, (92), 3-11.
- Efe, F. (2019). *Kitlesel göçlerde konut sorunu: Adana kenti Suriyeli mülteciler örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.
- Erdoğan, M. M. (2015). Türkiye'ye kitlesel göçlerde son ve dev dalga Suriyeliler. M. Erdoğan ve A. Kaya (Ed.), *Türkiye'nin göç tarihi 14. yüzyıldan 21. yüzyıla Türkiye'ye göçler* (s. 315-342) içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Erdoğan, M. M. (2018). *Türkiye'deki Suriyeliler toplumsal kabul ve uyum*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Ergünay, O. (2008). Afet yönetiminde kurumsal yapılanma ve mevzuat nedir? Nasıl olmalıdır?. *İstanbul depremi beklerken sorunlar ve çözümler*, Bildiriler kitabı (s. 96-110) içinde. CHP İstanbul Deprem Sempozyumu, İstanbul, Türkiye.
- Genç, F. N. (2021). *Afet yönetimi*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gould, C. W. (2009). The right to housing recovery after natural disasters. *Harvard Human Rights Journal*, (22), 169-204.
- Kadıoğlu, M. ve Özdamar, E. (2005). *Afet yönetiminin temel ilkeleri*. JICA Türkiye Ofis Yayını.
- Kambur, T. E. (2016). 2002'den Arap baharına Türkiye Suriye ilişkileri. B. Adıbelli (Ed.), *Emperyalizm oyununda ikinci perde: Arap baharı ve Suriye* (s. 155-176) içinde. IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Kaya, S. A. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların sorunları: Nizip örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Yeni Yüzyıl Üniversitesi.
- Kaya, E. (2017). *Kentleşme kentlileşme*. İşaret Yayınları.
- Kaya, İ. ve Eren, E. (2014). *Türkiye'deki Suriyelilerin hukuki durumu: Arada kalanların hakları ve yükümlülükleri*. SETA.
- Macit, İ. (2016). Bütünleşik afet yönetiminde boyce-codd form yöntemi ile GLIDE içerikli veritabanı oluşturulması. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Dergisi*, 31(1), 191-202. <https://doi.org/10.21605/cukurovaummfd.317798>
- Oytun, O. (2014). Suriye'ye komşu ülkelerde Suriyeli mültecilerin durumu: Bulguları, sonuçları ve önerileri. (ORSAM rapor no: 189). https://www.orsam.org.tr/d_hbanaliz/201452_189tur.pdf adresinden 2 Ocak 2024 tarihinde alınmıştır.
- Önver, M. Ş. (2016). *Konut ve konut politikası*. IJOPEC Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2017). Suriyeli mülteciler krizinin Türkiye'ye etkileri. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 114-140.

- Özden, I., Aydınlioğlu, M. H., Koç, S., Gündoğdu, O., Korkmaz, G. ve Ay, A. (2012). Afet yönetimi ve afet odaklı sağlık hizmetleri. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 28(2), 82-123. <https://doi.org/10.5222/otd.supp2.2012.082>
- Öztop, H. ve Şekeroğlu, M. B. (2016). *Konut sorunu*. Detay Yayıncılık.
- Quarantelli, E. (1995). Patterns of sheltering and housing in US disasters. *Disaster Prevention and Management*, 4(3), 43-53.
- Ray, P. P., Mukherjee, M. ve Shu, L. (2017). Internet of things for disaster management: State-of-the-art and prospects. *IEEE ACCESS*, 5, 18818-18835.
- Sert, Ş. D. (2012). Uluslararası göç yazınında bütünlüyci bir kurama doğru. S. G. I. Öner ve N. A. Ş. Öner (Ed.), *Küreselleşme çağında göç: Kavramlar ve tartışmalar* (s. 29-47) içinde. İletişim Yayıncılık.
- Sylves, R. (1996). *The political policy basis of emergency management*. FEMA.
- Şahin, Ş. (2019, 25-27, Eylül). *Türkiye’de bütünlüyci afet yönetiminin geliştirilmesi* [Sözlü Sunum]. International Science and Engineering Applications Symposium on Hazards, Karabük, Türkiye.
- Şahin, Ş. ve Üçgül, İ. (2019). Türkiye’de afet yönetimi ve iş sağlığı güvenliği. *Afet ve Risk Dergisi*, 2(1), 43-63.
- Şengün, H. (2007, 5-7, Aralık). *Marmara depreminde bayındırlık ve iskan bakanlığı çalışmaları ve hukuksal sorunlar*[Sözlü Sunum]. TMMOB Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Tekeli, İ. (1996). *Türkiye’de yaşamda ve yazında konut sorununun gelişimi*. Toplu Konut İdaresi Başkanlığı Yayınevi.
- Tekeli, İ. (2010). *Konut sorununu konut sunum biçimleriyle düşünmek*. Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tosun, S. (2017). *Afet yönetiminde mülteci ve sığınmacılara yapılan sosyal yardımlar ve hizmetler* [Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- Tutal, O. (2001). *Toplu konut alanlarında biçimsel yapının mekan dizimi yöntemiyle değerlendirilmesi: Eskişehir örneği*. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Tüzün, E. (2002). *Ev/yaşama mekanı: Afet sonrası gereksinimler* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Varol, N. ve Gültekin, T. (2016). Etkin bir göç faktörü: Afetler. *AÜDTCF, Antropoloji Dergisi*, (32), 43-51. https://doi.org/10.1501/antro_0000000337
- Yılmaz, S. (2021). *Afet sonrası geçici barınmanın çevresel ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğinin değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Bursa Uludağ Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

All natural or human-induced events that affect the whole or a large part of society, causing environmental, economic, material, and most importantly, vital losses, and which are impossible to cope with local resources at first, are called disasters. Disasters in the past have caused various problems in the centers of the city due to inadequate preparation and planning

beforehand. The most important of these problems is the shelter problem, whether in natural disasters or human-made disasters.

In addition to being one of the most basic human rights, shelter is also one of the most important rights in the hierarchy of human needs. For this reason, the need for shelter is one of the most fundamental rights in legal terms, and everyone should have the right to live in accordance with human dignity.

Shelter has been one of the most important needs of human beings since their first existence until today and will continue to do so. The housing problem arises in different ways from country to country, from region to region, even from city to city. For example, the February 6 earthquake in Turkey was a natural disaster, and Turkey, as a country where active fault lines remain alive, was caught unprepared for this earthquake, and many people were left homeless and faced very difficult shelter conditions in the early days of the earthquake. In addition, Turkey has been exposed to a human-made disaster due to the war in Syria, which is Turkey's border neighbor. With the anti-regime demonstrations that started in the Arab geography and lastly called the 'Arab Spring' on March 15, 2011, in the Syrian geography, turning into serious conflict and then civil war in a short time, a serious and dramatic humanitarian migration movement took place from Syria to the surrounding countries. The Syrian migration, which has been rare in history and reached mass proportions, was stated by the United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) as 'the largest migration wave in recent history'. Syria has been recorded as the country in history that affected the largest number of people in the world and experienced the fastest displacement. The reflection of this on Turkey has emerged in the field of housing, which is important for our study. At first, temporary shelter centers were built in provinces such as Adana, Gaziantep, Şanlıurfa and Hatay and efforts were made to bring them under control. However, as mass migrations continued rapidly, migrations continued to spread to 81 provinces. While some Syrian refugees continued their lives by setting up tents in city centers, some of them continued their lives in houses where more than one family lived together due to rental prices. This situation formed the basis of housing problems.

AFAD has served as the most important factor in many issues that are considered urgent interventions due to the lack of institutional legislation for Syrian refugees who migrated to Turkey in mass migration in 2011. In Turkey, it was not initially thought that Syrian refugee migration could reach mass proportions, and it was caught unprepared. In order to manage the crisis, tent cities were first established at points close to the border gates. However, as the housing problem could not be managed in this way and the lack of necessary legal regulations on this issue emerged, first, the deficiencies in the legislation were tried to be eliminated. Later, temporary accommodation centers were established.

A complete isolation policy from outside is implemented in accommodation centres. The real problem is the problem of Syrian refugees who do not live outside the accommodation centers, because Syrians living outside the accommodation centers live in makeshift areas in the city centers, which will negatively affect urbanization. This situation is experienced among Syrians who have low income levels and generally have an agricultural worker profile. With the increase in rental prices, the housing problem rises to higher levels.

Regarding the housing problem in disaster management, the state must be directly prepared, considering the possibility that many people may experience housing problems. In this sense, the state must meet the sheltering needs in case of natural and human-made disasters. This is also a requirement of being a social state. Syrian refugees who migrated to Turkey in 2011 and experienced a humanitarian aid crisis stand out as an important example of the human-induced disasters we have experienced in recent history. Both natural disasters and man-made natural disasters should be a priority in every country's direct emergency plans, and in this case, they should be prepared as if a disaster could occur at any time. For this reason, the existence of private shelters at all times becomes a necessity rather than a necessity.